

КІЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

На правах рукопису

ПІЛИПЕНКО Олександр Євгенійович

ВИНИКНЕННЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ НІЖИНСЬКОГО

ІРЕЦЬКОГО БРАТСТВА

/50 рр. XVII ст.-кін. 60 рр. XIX ст./

Спеціальність 07.00.01 - Історія України

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата історичних наук

КІЇВ - 1996

00759895 (0)

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі історії та історії України
України Київського університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник – доктор історичних наук, професор
В.Ф. Колесник

Офіційні опоненти – доктор історичних наук, професор
В.И. Борисенко
кандидат історичних наук, старший
науковий співробітник НАН України
Терентьєва Наталія Олексіївна

Провідна організація – Чернігівський державний педагогіч-
ний інститут ім. Т.Г. Шевченка.

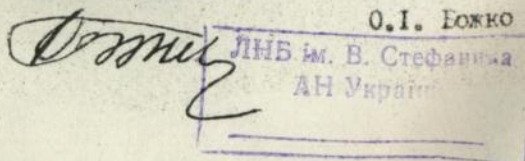
Захист відбудеться "___" _____ 1996 р.
о "___" годині на засіданні спеціалізованої вченої ради
Д. 01.01.32 в Київському університеті імені
Тараса Шевченка /252033, м. Київ, вул. Володимирська,
60, ауд. 349/.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці
Київського університету /м. Київ, вул. Володимирська, 58/

Автореферат розісланий "___" _____ 1996 р.

Вчений секретар спеціалізованої
вченої ради, кандидат історичних
наук

О.І. Божко

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел і літератури та додатків.

Вступ. Актуальність дослідження. Сучасний період розвитку незалежної Української держави характеризується глибокими змінами в економічній, політичній, соціальній, духовній сферах життя суспільства. Але складний процес державного будівництва ускладнюється рядом проблем, серед яких є одна, яка вимагає своєчасного вирішення – міжнародні відносини. Ця проблема залишилась у спадок з часів Російської імперії і при її вирішенні суттєву допомогу може надати вивчення доквітненого законодавства та досвіду проведення національної політики владними структурами.

Поступово змінюється ставлення суспільства до вихідців з інших націй і народів. Приходить розуміння того, що народ України являє собою поєднання великої кількості представників інших народностей, яким належить разом вирішувати поставлені часом завдання. У цьому плані, дослідження відносин між національними меншостями України та офіційними органами влади дорадянського періоду має велике практичне значення.

Під впливом нових історичних реалій переосвіднюється минуле нашого народу, роль окремих осіб та цілих інституцій. Дослідники Вітчизняної історії зважають на те, що її минуле охоплює не лише історію українського

народу, але й інших етнічних груп, які проживали на українській території. А повне знання історії народу України неможливе без знання минулого етнічних меншостей, що входили і входять до його складу.

На жаль, тривалий час історія національних меншостей в Україні не досліджувалась. Звернення до обраної теми допоможе в певній мірі на прикладі однієї з значних грецьких общин України показати становище греків в умовах існування Гетьманської держави та після її ліквідації Російської імперією. Усе це спонукало дисертанта обрати дану тему.

Предметом дослідження є Ніжинське грецьке братство, його судові та адміністративні органи з середини XVII ст. і до кінця XIX ст., коли під впливом різних обставин воно припинило своє існування.

Об'єктом аналізу в реферованій роботі є процес виникнення, становлення Ніжинського грецького братства, його відносини з вищою адміністративною та духовною владою України, а також економічна, судова, культурно-освітня, громадська та благодійна діяльність членів братства у середині XVII-наприкінці XIX ст.

Ступінь наукової розробки теми. У дисертації зроблено спробу показати процес нагромадження наукових знань з історії одного із найбільших грецьких братств в Україні-Ніжинського.

Бивчення історії грецького братства у Ніжині було розпочате ще в минулому столітті. Початком наукового дослідження історії Ніжинського грецького братства можна вважати роботу А.Ф. Шафонського, в якій автор звернув увагу на значення греків у житті міста і провів аналіз кількісного складу грецької колонії на основі даних ревізії 1762 року.¹

В 60-90-х роках ХІХ ст. з'явилися праці М.К. Стороженського, С.О. Дмитрієвського, М.В. Стороженка, О.М. Лазаревського.² В цих дослідженнях автори зупиняються на різних аспектах історії грецької колонії в м. Ніжині, зокрема, торгової, судової, духовної діяльності братства.

На початку ХХ ст. інтерес до історії грецьких поселень в Україні проявили М. Цюхінський та К. Харламович, які в своїх працях зробили спробу систематизувати накопичені до цього часу знання з історії грецьких переселенців, Ніжинського братства греків, національних меншин України в цілому. Зокрема, К. Харламович розглядає окремі аспекти проблеми: загальний огляд історії братства, зростання

1. Шафонский А.Ф. Черниговского наместничества типографское описание. -К., 1851.

2. Стороженский Н.К. Нежинские греки. -К., 1863;

Дмитриевский А.А. Греческие нежинские храмы и их капитальный вклад в Церковно-археологический музей при Киевской Духовной Академии //Православное обозрение. - 1885. - № 1; Стороженко Н.В. К истории нежинских греков. -К., 1890; Лазаревский А.М. История Малороссии. -Т. 2. -М., 1893.

привілеїв греків в Україні, національний склад грецького товариства, його судові закони.

Отже, наведений огляд літератури по темі дисертації свідчить про те, що історія Ніжинського грецького братства викликала певний інтерес у істориків. Але підготовлені праці вийшли в XIX - на початку XX століття. Їх автори, зображуючи життя українських греків, показували політичну, економічну, юридичну залежність останніх від російського царського уряду. Відносини представників національних меншин з органами влади України залишились осторонь історичної науки.

За радянської доби проблема Ніжинського грецького братства залишалась поза увагою дослідників. В існуючій до цього часу науковій літературі лише частково висвітлені питання про час і умови виникнення братства в Ніжині, відносини його з українськими гетьманами, київськими митрополитами, торгіву діяльність грецьких купців.

Майже зовсім не розкрита проблема зовнішньої торгівлі греків Ніжина. Відсутній аналіз економічних зв'язків їх з торговцями інших країн світу. Лише позначені проблеми духовної, освітньої та культурної діяльності братства.

В історичній літературі до цього часу не розкрита суспільно-корисна та благодійна діяльність братства, Пот-

-
1. Плохінский Н. Иноземцы в старой Малороссии // Труды XII археологического съезда в Харькове.-М., 1905; Харламович К. Нариси історії грецької колонії в Ніжині.-б.р.

ребує дослідження участь греків у військових формуваннях під час російсько-турецьких війн, збір коштів для війська, їх робота в українських та російських адміністративних органах, виконання греками дипломатичних доручень, благодійна та аматорська діяльність.

В історіографії Ніжинського грецького братства відсутні праці, які комплексно, з різних боків висвітлювали б життя грецької колонії в Україні.

Мета дослідження полягає в тому, щоб показати процес виникнення, становлення і розвитку Ніжинського грецького братства з середини XVII до кінця XIX ст.

Завдання дослідження. Для реалізації вказаної мети, враховуючи актуальність досліджуваної проблеми та недостатню розробленість її в історіографії, дисертант поставив перед собою наступні завдання:

- з'ясувати час, причини та умови виникнення братства греків в Ніжині;
- проаналізувати закони Української козацької держави і Російської імперії, які стосуються Ніжинського грецького братства, відносини грецьких переселенців з гетьманською та вищою духовною владою України;
- конкретизувати права, надані грекам в Україні;
- розкрити торгівлю ніжинських греків в Українській державі та за її межами;
- охарактеризувати діяльність судових органів грецької общини: Ніжинського грецького суду та магістрату;
- висвітлити культурно-освітню, громадську та благо-

дійну діяльність грецької громади Ніжина;
-відтворити біографічні дані деяких видатних членів братства.

Хронологічні рамки дисертації охоплюють середину XVII-кінець XIX ст. Нижня межа обумовлена появою у 1657 р. двох універсалів Б. Хмельницького, де згадуються переселенці з Греції в Україні. В цей час з'являються грецькі емігранти в Ніжині. Верхня межа дослідження визначена 1868 р., коли царським наказом було ліквідовано Ніжинський грецький магістрат, а відтак і братство греків в Україні.

Територіальні рамки дослідження обмежені Лівобережжям України /Чернігівщиною/, що пояснюється місцем знаходження Ніжинського грецького братства.

Методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання суспільних явищ. Автор спробував, використовуючи проблемно-хронологічний метод, об'єктивно висвітлити процес виникнення та основні види діяльності Ніжинського братства греків в ході його історичного розвитку.

Джерельна база дисертації. Одне з основних джерел для вивчення обраної дисертантом проблеми становлять архівні документи. У роботі використані фонди п'яти архівів Києва, Москви, Одеси, Ніжина, Чернігова.

При характеристиці діяльності Ніжинського грецького братства використані матеріали, віднайдені у Державно-

му архіві Чернігівської області /ДАЧО.-Ф. 101/, доповнені матеріалами Київської губернської канцелярії /Центральний державний історичний архів у місті Києві /ЦДА України/.-Ф. 59, Ніжинського міського магістрату /філіал Чернігівського державного архіву у м. Ніжині.-Ф. 58/

Окрему групу джерел складають видання документів, які дають можливість висвітлити найбільш важливі сторони життя ніжинських греків: сомоуправління грецької общини, судочинство, торгіву діяльність.¹

Для виявлення загальних тенденцій у формуванні національної політики верховною владою, дисертантом використано "Полное Соорание Законов Российской Империи". Своє завдання автор вбачав у тому, щоб здійснити аналіз тих джерел, на основі яких можна в повному обсязі відтворити історію Ніжинського грецького братства.

Досліджувану тему зачіпає мемуарна література. Переважно це спогади сучасників, які відвідували Ніжин і були знайомі з його особливостями: В них містяться відомості про традиційні заняття та побут ніжинських греків, аналізуються їх відносини з місцевим населенням.

Із широкого кола джерел необхідно вирізнити універсали гетьманів України, які стосуються греків, розпорядження Ніжинського грецького магістрату, Чернігівського губер-

-
1. Федотов-Чеховской А.А., Акты Греческого Нежинского Братства.-К., 1884; Савва В. Материалы из архива Нежинских Греческих братства и магистрата.-Вып.І.-Нежин, 1908.
 2. Долгорукий И.М. Дневник моего путешествия в Киев /в 1817г./ Чтения в Московском обществе истории древностей России.-М., 1869; Бережков М.Н. Нежин в начале XIX ст. по описанию московских путешественников.-Нежин, 1896.

натора, накази російських імператорів, Сенату, Колегії іноземних справ, грамоти Київських митрополитів.

Слід зауважити, що джерельна база за окремі періоди є досить вузькою. Переважна більшість документів міститься лише у фонді Ніжинського грецького магістрату. Джерела і свідчення з торгівлі мають досить уривчатий характер. Недостатня кількість документів, які висвітлюють культурне життя греків в Україні. Значно ускладнює дослідження теми те, що деякі документи погано збереглися.

Крім того, документи за XVIII ст. починаються з 1745 р., а за 1748-1757, 1759, 1763-1766, 1770 рр. їх немає взагалі. Чимало справ за 1788-1801 рр. загинуло внаслідок їх недбалого зберігання та транспортування з одного міста в інше.

Наукова новизна дослідження. В дисертації з урахуванням сучасних досягнень історичної науки здійснено загальноючий історіографічний аналіз процесу формування наукових знань про Ніжинське грецьке братство. На широкій джерельній базі досліджено всю історію братства від його виникнення до занепаду, взаємовідносини греків з гетьманською владою, їх суспільний статус і права, особливості діяльності в умовах ліквідації російським царизмом української державності.

На основі значного статистичного і фактичного матеріалу, який вперше вводиться до наукового обігу, знач-

но ширше і повніше, ніж раніше, розкрито внутрішню торгівлю ніжинських грецьких купців, а також ще недостатньо висвітлену в історичній літературі зовнішню торгівлю греків.

Показані невідомі до останнього часу їх зовнішні торгові шляхи, а також негативний вплив на торгівлю греків Ніжина посилення російської влади в Україні.

В дисертації поряд з дослідженням грецького суду та магістрату, вперше в узагальнючій формі розкривається культурно-освітня, громадська та благодійна діяльність Ніжинського грецького братства протягом кішки 1701-середини XIX ст.

Проведено аналіз участі греків у військових формуваннях під час чисельних російсько-турецьких війн, зосеру коштів для військ, роботи греків в українських та російських адміністративних органах, виконання ними відповідальних доручень уряду, благодійної та громадської діяльності.

У джерелознавчому плані новизна роботи полягає в тому, що в ній визначені основні групи джерел по досліджуваній темі, здійснена їх наукова характеристика, до наукового обсягу залучено значну кількість нового документального, статистичного і фактичного матеріалу.

Практичне значення дисертації полягає у тому, що її основні моменти можуть бути використані у подальшій розробці питань історії України, у підготовці лекцій та спец-

курсів з краєзнавчої тематики, а також при підготовці оновленої історії міст і сіл України. Основні положення дисертації допоможуть владним структурам більш оперативно і гнучко підходити до вирішення проблем міжнародних відносин в Україні.

Наукова апробація роботи здійснювалася на кафедрі давньої та нової історії України. Основні положення і висновки дисертації були предметом обговорення на наукових конференціях з проблем україно-грецьких відносин, становлення та розвитку Української держави, використані під час читання лекцій дисертантом в Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М.В. Гоголя.

У першому розділі "Виникнення Ніжинського грецького братства та його права" з наукової точки зору визначені основні причини появи грецької колонії в Україні, в'ясовано час заснування Ніжинського грецького братства, а також його статус і права в українському суспільстві. Розділ містить аналіз економічних, політичних, соціально-культурних /духовних/ передумов виникнення грецької колонії в місті Ніжині.

У дисертації проаналізовано універсали гетьманів України, які стосувалися грецьких емігрантів і на їх основі зроблено висновок про те, що процес формування грецького братства в Ніжині розпочинається з середини XVII ст. Наголошено, що після визвольної війни українського народу проти Польщі економіка України перебува-

ла в скрутному стані, що було викликано частково розірваними економічними стосунками з іншими європейськими державами. Тому для стимулювання власної економіки гетьман Б. Хмельницький залучав до торгівлі в Україні іноземних купців, серед яких переважали греки.

В середині XVII ст. вони заснували в Ніжині братство, яке було одним з найчисельніших грецьких поселень в Україні. Кридично це братство було оформлено універсалом гетьмана І. Мазепи в 1696 р. До кінця XVII ст. греками в Ніжині було побудовано дві церкви: Святого Михайла і Усіх Святих. Ініціатива заснування грецького братства належала священику Христофору.

Спочатку церковне братство в Ніжині носило духовний характер. Пізніше з припливом до міста грецьких купців братство отримало назву Ніжинського грецького купецького. Грецька колонія в Ніжині мала вагому підтримку гетьманського уряду та київських митрополитів, яким вона безпосередньо підкорялась.

За час існування Гетьманської держави греки отримали чисельні права. Серед яких: право на самоуправління грецької общини, вільний проїзд /без сплати мита за товари/ по території України та за кордон, можливість утримання у місті грецьких церков і обрання собі священика, наявність власного суду, за допомогою якого греки вирішували судові справи, звільнення від виконання міських робіт і повинностей.

У розділі робиться висновок про те, що політика уряду новоствореної Гетьманської держави сприяла переселенню на Україну грецьких емігрантів, які в середині XVII ст. отримали можливість заснувати своє братство у Ніжині. Українськими гетьманами грекам були надані значні права і пільги, якими вони користувались до кінця XIX ст., коли російським деспотичним режимом були ліквідовані органи самоуправління грецького братства.

У другому розділі "Торгівля ніжинських греків" розкривається сутність, напрямки та форми торгової діяльності членів Ніжинського грецького братства. Досліджується географія внутрішньої та зовнішньої торгівлі грецьких купців.

Греки прибували в Україну для ведення торгівлі з різних міст і провінцій Османської імперії: з Царграду /Константинополі/, Андрианополя, Кюта, Сарасво, Таштова, Тедісісу, Тирново, Салонік, Трапезонта, Филипополя, Туркова Еладського, Азова, Корди, Арти, Ларси, Яніна, польських міст, провінцій: Магедонської, Венеціанської, Пелопонеської, Епірської, Кримської.

Переважаюча більшість грецьких купців їздила за товарами в Туреччину, з якої привозили шовкові тканини, кумачі, в'єть, сирець, тонкі тканини, килими, паски, головні усяря та різні дрібні товари. З Росії на Україну

привозили переважно хутра: зайців, вовків, білок, росомах, горностаїв, куніць, ведмедів, лисиць, рисей, а також рибу, скло, продукти харчування та інше.

Зазначено, що торгівля хутрами була одним з головних видів торгівлі грецьких купців в Україні та за кордоном. Іншим поширеним видом торгівлі греків була бакалія. Грецькі комерсанти приймали активну участь в українських та російських ярмарках, де обсяг їх торгівлі вимірювався десятками тисяч карбованців. Це був значний показник в загальному товарообігу країни на той час.

В розділі визначено три основних напрямки торгівлі греків Ніжина за межами України: 1. Південний—з країнами Єлизького Сходу та Балканського півострову; 2. Західний—з країнами Західної та Східної Європи; 3. Північний—з Росією та країнами Балтії.

Вивозили грецькі купці за кордон з України хутра, тканини, ремісничі вироби, продукти харчування, галантерею, дріб'язковий товар.

У розділі наголошується на тому, що економічна діяльність Ніжинського грецького сратства безпосередньо залежала від політичної ситуації в Україні. Якщо за часів Гетьманщини офіційна влада стимулювала діяльність підприємців, то після її скасування російський уряд всіляко намагався перешкодити торгівлі українських греків, підтримувачи в першу чергу російських купців.

Така політика Російського імперського уряду щодо української економіки призвела до занепаду основних торгових центрів України, одним з яких був Ніжин.

У третьому розділі "Судова, культурно-освітня, громадська та благодійна діяльність Ніжинського грецького братства" характеризується функціонування Ніжинського грецького суду та магістрату, культурне життя греків в Україні, їх участь у громадському житті країни та благодійні справи.

З кінця XVII ст., тобто з часу офіційного визнання братства греків в Ніжині, грецькі колоністи заснували власний суд, за допомогою якого вони вирішували більшість своїх справ переважно комерційного характеру. Це був посередницький суд, до складу якого входили найбільш досвідчені і авторитетні члени братства. Рішення цього суду були обов'язковими для всіх членів громади і вони мали право апелювати лише до нього.

У 1785 р. за царським наказом на базі грецького компромісного суду був створений Ніжинський грецький магістрат. У розділі проводиться думка, що прийняття 21 квітня 1783 р. "Міського положення", згідно якому в Україні створювались магістрати, мало на меті одне завдання - зробити підлеглими московській владі населення України, в тому числі і греків.

Вивчення роботи Ніжинського грецького магістрату дає змогу стверджувати, що цей адміністративний орган

зробив у справі організації днупрішнього життя ніжинських греків чимало корисних справ.

В його компетенцію входили: видача паспортів грекам, ведення обліку членів братства, вирішення судових справ, ведення обшннного бюджету, утримання грецького Олександрівського училища та лікарні, надання матеріальної допомоги збіднілим грекам.

Про увагу, яку приділяли ніжинські греки своєму культурному розвитку в Україні свідчить той факт, що в 1817 р. за ініціативою старости братства Степана Кириловича Буби у місті було відкрито Олександрівське училище. Цей учбовий заклад утримувався за рахунок коштів братства. Гарними організаторами учбового процесу училища проявили себе директори Х.А. Ексблад, Г. Попов та інші.

В дисертації автором аналізуються основні урядові директиви, як українські так і російські, що стосувалися розвитку національної культури і освіти. Автор подає аналіз ряду документів, в яких зафіксовано виконання урядових заходів у галузі освіти на різних етапах життєдіяльності грецької громади, аж до повного її занепаду /кінець 60-х років ХІХ ст./

У розділі досліджується громадська та благодійна діяльність Ніжинського грецького братства протягом ХУІІІ-кінця ХІХ ст. Наводяться факти про матеріальну підтримку членами товариства російської армії під час війни з Туреччиною та францією, їх участь в ополченні Чернігівської гу-

бернії в війні з1812 р., допомогу у ліквідації епідемії холери у місті, реконструкцій та будівництво православних церков, лікувальних та учбових закладів.

Доведено, що лікування та утримання збіднілих та бездомних греків відбувалося цілком за рахунок коштів братства. Воно ж надавало матеріальну допомогу учням та вчителям грецького училища. Деякі члени братства, як наприклад брати Зосими, видавали за свій кошт книжки з історії, географії, богослов'я, математики, філології, медицини та інші.

У розділі робиться висновок, що не дивлячись на досить невелику історію існування грецького братства у Ніжині воно зробило чимало славетних справ на ниві освіти та **Доброчинництва**, ставши цим самим помітним явищем в житті українського народу.

У Висновках зроблено основні підсумки дослідження. Залучені в дисертації джерела не лише відтворюють мало-відомі або й незвідомі сторінки історії грецької громади м. Ніжина, а й дають матеріал для більш широких міркувань про її місце і роль в історії України.

Формування грецького братства у Ніжині до кінця 60-х років XIX ст. пройшло в три етапи.

I-від 50-х років XVII ст. до 90-х років XVII ст.

II-від 90-х років XVII ст. до знищення російським царським урядом Гетьманщини у 80-х роках XVIII ст.

III-80-і роки XVIII ст. до 1868 р.

Переселення греків на землі України, що виявилось в місцевому масштабі в 50-х роках XVII ст. було пов'язане з рядом причин, основними з яких були жорстокий національний і релігійний гніт народів Балканського півострова з боку Османської Туреччини і поява в Європі Української козацької держави, уряд якої проводив демокритичну сприятливу політику щодо іноземців в державі.

На першому етапі переселення греків на Україну відбувається зародження, організаційне та структурне формування православного братства греків в Ніжині. На цьому етапі відбувається офіційне визнання і юридичне закріплення за братством прав і свобод з боку гетьманської та вищої духовної влади України.

Другий період - з кінця XVII ст. до 80-х років XVIII ст. характеризується найбільшою активністю переселення греків в Україну. Документи свідчать, що в 30-х-60-х роках XVIII ст. спостерігалась найбільша грецька еміграція до Ніжина.

Переважаюча більшість осілих в Ніжині греків була купцями, які займались торгівлею в Україні та за її межами. Іншу частину емігрантів склали ремісники, служителі культу, державні працівники, освітяни та інші.

Характерною особливістю цього періоду розвитку Ніжинської грецької громади є те, що саме наприкінці

XVII- до 80-х років XVIII ст. братство досягло епогею у своєму розвитку. Були засновані органи самоуправління братства, власний суд, побудовані дві грецькі церкви у м. Ніжині, при яких існувала духовна община, побудована грецька школа і лікарня.

Грецькі купці будують в Ніжині власні будинки, крамниці і ведуть ефективну торгівлю в Україні та інших державах світу, що приводить до їх значного збагачення, а відтак і всього братства в цілому.

Нарешті, в цих роках відбувається офіційне визначення і затвердження соціального статусу братства, юридичне закріплення його прав і обов'язків.

З 80-х років XVIII ст. відбуваються деякі зміни в житті ніжинських греків. Відтепер вони визнавалися підлеглими Росії і повинні були, як і все українське населення, давати клятву на вірність Російській імперії. Органи самоуправління у них було відібрано. Натомість створено грецький магістрат, за діяльністю якого невинно слідували представники російської адміністративної влади, починаючи від Чернігівського губернатора і Ніжинського бургомістра і закінчуючи чиновниками імперської центральної влади.

Імперська деспотична політика щодо національних меншин російських царів призвела до занепаду Ніжинського грецького братства. Поступовою економічною експансією проти України Росії вдалося придушити розвиток ук-

раїнської національної економіки. Основні торгові центри були переміщені в Росію. Це призвело до відтоку з Ніжина грецьких купців. Якщо в 1782 р. в Ніжині жило постійно 765 греків, то в 1846 р. їх залишилось лише 200.

Грецьке братство припинило своє існування в 1868 р., коли наказом російського царя було ліквідовано Ніжинський грецький магістрат. Відродження грецької національної меншини в Україні розпочалося лише на початку 90-х років ХХ ст.

Основні положення та висновки дисертації знайшли відображення у наступних публікаціях автора:

1. Виникнення та діяльність Ніжинського грецького братства наприкінці ХVII-в середині ХІХ століття//Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Історія. Випуск 33.-Київ: Вид-во "Київський університет", 1995.-С. 55-59.
2. Суспільно-корисна та благодійна діяльність Ніжинського грецького братства в II-половині ХVIII-І-половині ХІХ століття//Задепоновано в ДНТБ України ІЗ. 06. 1995, 1496 УК 95.-С. І-ІІ/В співавторстві/.
3. Грецька еміграція до Ніжина у ХVIII столітті//Задепоновано в ДНТБ України ІЗ. 06. 1995, 1497 УК 95.-С. І-І0.

4. Ніжинське грецьке братство в середині XVII-XVIII століттях // Україна-Греція: матеріали міжнародної наукової конференції.-Київ, 1993.-С.109-112.
5. Листування Ніжинського грецького магістрату з грецькою громадою в Одесі з економічних та юридичних питань // Матеріали науково-теоретичної конференції.-Одеса, 1994.-С. 134-136.
6. Універсали гетьманів України як історичне джерело вивчення історії Ніжинського грецького братства /середина XVII-I-половина XVIII століття// Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку. /Матеріали четвертих Всеукраїнських історичних читань/.-Київ-Черкаси, 1994.-С. 173-174.
7. Торгівля ніжинських греків на Україні /кінець XVII-I-половина XVIII століття/// Україна-Греція: історія та сучасність: Матеріали II міжнародної наукової конференції.-Київ, 1995.-С. 97-100.

В.Акерц

Пилипенко А.Е. Возникновение и деятельность Нежинского греческого братства /50 гг. XVII в.- кон. 60-х гг. XIX в./ . Диссертация на соискание учёной степени кандидата исторических наук по специальности 07.00.01-История Украины. Киевский университет имени Тараса Шевченко, Киев, 1996.

Защитается рукопись, которая содержит исследование комплекса проблем, связанных с возникновением и развитием Нежинского греческого братства в середине XVII-кон. 60-х гг. XIX в.

Рассматриваются причины и последствия переселений греков в Украину /г. Нежин/, национально-государственная политика: в отношении греческого национального меньшинства.

Большое внимание уделено вопросам экономического, социального, культурного и духовного развития греческой колонии в Украине.

Pilipenko A.E. The beginning and activities of the Nezhin Greek brotherhood /from the 50-th of XVII to the end of 60-th XIX c./

The manuscript brought for defence contains a research of a complex of problems which are connected with the forming and development of Nezhin greek brotherhood in the middle of the XVII-end XIX centuries.

The aim of the thesis is to investigate the reasons and consequences of the migration of greeks to Ukraine, and the state policy in these questions.

The great attention is gived to the question of the economic, social, culture and spirit development of the Greek colony on Ukraine.

Ключові слова: братство, греки, діяльність,
Україна.

278. HE. 8A

446810

AB 34.819

AB 34.819